

във всяка точка на земното кълбо, независимо от принадлежността му към определена раса, етнос или религия. Това са ромите, които имат **по-глобално виждане за бъдещето на своите деца** в бързо глобализиращия ни се свят. Техните мнения са напълно в унисон и с номадския начин на живеене на ромския етнос от по-старо време. Типични изразители на такова мнение са следните послания:

- „Очаквам децата ми да бъдат научени на всичко от живота, да бъдат колкото се може по-образовани и сами да създават, управляват и постигат целите си.” (А.К.);
- „Да се справят самостоятелно. Да разчитат на себе си. Да бъдат достатъчно образовани и конкурентноспособни.” (К.Р.);
- „Да живеят в един по-добър свят, свят без предразсъдъци и делене на етноси, свят в който всички са равни, независимо от цвят на кожа, етнос и религия, с равни права и задължения към закона.” (Р.А.) и т.н.

Когато се говори за бъдещето на децата, съвсем нормално е да се появи идеята за **личния пример** и неговото въздействие. Типичен пример в тази посока е следното мнение:

- „Примерът от личен опит знам, че е водещ фактор. За щастие „моят” пример е успешен. Надявам се в бъдеще да се създават повече положителни примери, а образованието сред ромските деца да стане най-положителният пример. Тогава смятам, че нашите деца ще получат едно по-добро бъдеще.” (И.Г.).

Нормално е, когато се говори за бъдещето на децата на първопроходците, да да стои не само личният пример, но и семейството с неговата цялост, морал и традиции. Ето едно такова мнение, което събира в себе си множеството други в изследването:

- „Най-добрата инвестиция, която съм направил е в образованието и възпитанието на децата си. Нагласата ми е, че всички заслужаваме това, което сме. Несъмнено моите деца са продукт на възпитанието на средата, обществото, училището и най-вече на семейството. Най-голямо значение за възпитанието на подрастващите оказва семейството. Моята задача е да покажа пред децата, че те имат безкрайни пространства за развитие и да си повярват, че могат да бъдат това, което искат. Всички ние имаме нужда от подкрепа, а децата най-много от семействата си. След като тя е налице, те имат добро настояще, тогава защо да нямат добро бъдеще.” (В.В.).

Общата тенденция у нас за напускане на родината заради учение и оставане на работа в чужбина, не е подминала и ромите. В това отношение първопроходците очакват *подобряване на обстановката в страната и завръщане на децата им от чужбина, очакват те да се реализират тук и да не бягат извън страната, да бъдат за пример и да изградят стабилни семейства и т.н.* Достатъчно е да се цитира само едно такова мнение, за да стане ясно и на последния скептик, че и ромът се вълнува от същите проблеми, каквито вълнуват и българина в тази страна. Например:

- „Тъй като моите деца са извън страната, очаквам в моята държава да се оправят нещата и те да се завърнат тук.” (П.Ц.).

Очакванията си за бъдещето на децата и внуците си ИЛ свързват категорично и със **спазването на техните права**, като:

- *нашите деца да бъдат **равнопоставени с останалите деца**;*
- *да имат **достъп до всички блага и права в родината си**;*